

„доразвива“ в днешната теоретична езиковост, ще разполагаме с богат избор. Достатъчно е да се интересуваме от динамиката на текстовостта и автор да не е сред любимите ни понятия, за да заговорим за преодоляно „скрито“ или пък напротив – пряко цитиране; за хипотекстове на Яворовата творба, които всъщност са в отношение на хипертекстовост, защото акумулират цели културлогични вериги. В зависимост от това, до колко се доверяваме на брака между психоанализата и литературната теория, ще говорим за несъзнаваното и отгласкване от модели на авторите. Дори за деструкции, ако идеологичността на трите текста попада в оптическия център на търсенето ни. И ще говорим за културен трансфер, за медиаторски функции, при които новият текст не просто „пренася“ чужд естетически опит, а създава друго битие, успешно реализира интеркултурна комуникация; а може би и за уникалността на националния дух, за проявленията му през гения на поета (ако етноцентричната визия продължава да ни е важна). Всяко говорене ще забележи по свой начин несъмнената власт на „оператора“, на субекта на случването над изходния материал.

Поведението на преводачите на „Две души“ всъщност следва същия модел. Те разпознават емблемата и провокирани от разчетеното свое (оттук и високият брой преводи), търсят еквивалентния език на неговото първоначално случване, завръщат текста към изходната точка на неговото пътуване. Бързат да поместят жеста на Яворов в някоя (възможно най-близката) от културните фигури на двойничеството, с които собствения им контекст разполага, да го попълнят с интерпретация. И никак не им е лесно – от 1917 към 1999 изборът става все по-сложен: Гьоте, Хофман, Кафка, Музил, Хесе..., за да споменем само най-разпознаваемите по черци. Да спреш флукутацията на Яворовия текст в една от вариациите на културологичния топос за двойничество означава да преживееш текста като „тесен“, „непомерно свит“. Може би затова Дьоринг се връща към волята на самия текст да бъде жест, а не разказ; емблема, а не споделяне. За да го накара да проговори и в чуждия език, преводачът сериозно го прочиства – отмята стилистики, изрязва всички възможности за драматични риторически игри, засилва докрай декларативността на изказа. Едва ли е случайно, че до този почти авангарден Яворов в сборника откриваме охранително приложен оригинала на Яворов.

Преводаческото поведение при „Хайдушки песни“ има за образец коренно различен модел. Идентифициран с максимално чуждото, с автентиката на културно Другия, текстът владее, властва над оператора. Да се постигне чистотата на гласа на хайдутината е амбициозна задача, която изисква от преводача максимална емпатия. Изисква пренос, при който